

Prof. dr hab. MAREK KRAWCZYK

Warszawski Uniwersytet Medyczny

KRYTERIA STOSOWANE PODCZAS UBIEGANIA SIĘ O STOPNIE I TYTUŁY NAUKOWE NA WYDZIAŁACH WARSZAWSKIEGO UNIwersytetu Medycznego

Dnia 14 marca 2003 r. w Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595 została opublikowana Ustawa o stopniach naukowych i tytułach naukowych. 11 lipca 2014 r. nastąpiła jej nowelizacja, która weszła w życie z dniem 1 października 2014 r. Wprowadzone zmiany dotyczyły:

1. Warunków wszczęcia przewodu doktorskiego (art. 11 ustawy):

1. Stopień doktora jest nadawany w drodze przewodu doktorskiego, a stopień doktora habilitowanego w drodze postępowania habilitacyjnego, wszczętych na wniosek osoby ubiegającej się o nadanie stopnia.
2. Warunkiem wszczęcia przewodu doktorskiego jest posiadanie wydanej lub przyjętej do druku publikacji naukowej w formie książki lub co najmniej jednej publikacji naukowej w recenzowanym czasopiśmie naukowym wymienionym w wykazie czasopism naukowych ogłaszanych przez ministra właściwego do spraw nauki zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. 2014 r. poz. 1620) lub w recenzowanych materiałach z międzynarodowej konferencji naukowej lub publiczna prezentacja dzieła artystycznego.

3. W przypadku osoby będącej beneficjentem programu „*Diamentowy Grant*”, o którym mowa w art. 187a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, która nie spełnia warunku wszczęcia przewodu doktorskiego określonego w ust. 2, warunkiem wszczęcia tego przewodu jest dołączenie do wniosku opinii potwierdzającej wysoką jakość prac badawczych prowadzonych przez tę osobę oraz wysoki stopień zaawansowania tych prac, wydanej przez opiekuna naukowego posiadającego tytuł profesora lub stopień doktora habilitowanego lub uprawnienie równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego, nabyte na podstawie art. 21a.

2. Podstawy nadania stopnia doktora (art. 13a ustawy):

1. W szczególnych przypadkach, uzasadnionych najwyższą jakością osiągnięć naukowych, stopień doktora można nadać osobie będącej:
 - 1) studentem, który ukończył trzeci rok jednolitych studiów magisterskich albo
 - 2) absolwentem studiów pierwszego stopnia, który posiada tytuł zawodowy licencjata, inżyniera lub równorzędny– i beneficjentem programu „*Diamentowy Grant*” ustanowionego przez ministra właściwego do spraw nauki oraz spełniła warunki określone w art. 12 ust. 1 pkt 2–4 i ust. 2 oraz art. 13.
2. Beneficjent programu „*Diamentowy Grant*” po nadaniu stopnia doktora nabywa uprawnienia równoważne z uprawnieniami wynikającymi z odbycia studiów wyższych kończących się uzyskaniem kwalifikacji drugiego stopnia.

3. Warunków dopuszczenia do postępowania habilitacyjnego (art.16 ustawy):

1. Do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną.
2. Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1, może stanowić:
 - 1) dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych tematycznie;

- 2) zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
 - 3) część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
3. Obowiązek publikacji nie dotyczy osiągnięć, których przedmiot jest objęty ochroną informacji niejawnych.
 4. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego określi, w drodze rozporządzenia, kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, biorąc pod uwagę osiągnięcia naukowo-badawcze w dziedzinach nauki i sztuki lub obszarach wiedzy, współpracę międzynarodową, dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz uzyskane nagrody.

4. Warunków nadania tytułu profesora (art. 26 ustawy):

1. Tytuł profesora może być nadany osobie, która uzyskała stopień doktora habilitowanego lub osobie, która nabyła uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a, oraz:
 - 1) posiada osiągnięcia naukowe znacznie przekraczające wymagania stawiane w postępowaniu habilitacyjnym;
 - 2) posiada doświadczenie w kierowaniu zespołami badawczymi realizującymi projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych lub odbyła staże naukowe w instytucjach naukowych, w tym zagranicznych, lub prowadziła prace naukowe w instytucjach naukowych, w tym zagranicznych;
 - 3) posiada osiągnięcia w opiece naukowej – uczestniczyła co najmniej:
 - a) raz w charakterze promotora w przewodzie doktorskim zakończonym nadaniem stopnia oraz
 - b) raz w charakterze promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim zakończonym nadaniem stopnia lub uczestniczy w charakterze promotora w otwartym przewodzie doktorskim, oraz
 - c) dwa razy w charakterze recenzenta w przewodzie doktorskim lub w przewodzie habilitacyjnym lub w postępowaniu habilitacyjnym – z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Tytuł profesora w zakresie sztuki może być nadany również osobie, która uzyskała stopień doktora habilitowanego lub osobie, która nabyła upraw-

nienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a, posiadającej:

- 1) osiągnięcia artystyczne znacznie przekraczające wymagania stawiane w postępowaniu habilitacyjnym;
 - 2) osiągnięcia w kształceniu młodej kadry.
3. Centralna Komisja może, w szczególnych przypadkach, na wniosek rady właściwej jednostki organizacyjnej posiadającej uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego dopuścić do wszczęcia postępowania o nadanie tytułu profesora osobie, która uzyskała stopień doktora i posiada wybitne osiągnięcia naukowe lub artystyczne.
4. Za dorobek naukowy uważa się również wybitne, zrealizowane osiągnięcia projektowe, konstrukcyjne lub technologiczne, a za dorobek artystyczny – wybitne dzieło artystyczne.

*

Warszawski Uniwersytet Medyczny, który wywodzi się z powołanego w 1809 r. Wydziału Lekarsko-Akademickiego, obecnie składa się z następujących wydziałów: I Wydział Lekarski, II Wydział Lekarski, Wydział Lekarsko-Dentystyczny, Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej, Wydział Nauki o Zdrowiu oraz Centrum Kształcenia Podyplomowego. Ta ostatnia jednostka nie ma uprawnień do prowadzenia przewodów doktorskich, postępowań habilitacyjnych i przyznawania tytułu profesora. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk medycznych, oprócz wymienionych wydziałów, ma także Centrum Biostruktury Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Na podstawie wymienionych powyżej regulacji ustawowych, Rady Wydziałów przedstawiły wstępne kryteria, które muszą spełnić osoby ubiegające się o stopnie i tytuły naukowe.

Wymogi stawiane kandydatom do stopnia doktora przez poszczególne wydziały różnią się w niektórych punktach. I tak, warunkiem wszczęcia przewodu doktorskiego na jednym z wydziałów jest:

- posiadanie w dorobku co najmniej jednej pracy oryginalnej lub poglądowej, opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie naukowym, której kandydat jest pierwszym autorem, a praca dotyczy zagadnień związanych z tematem rozprawy,
- zaawansowanie pracy doktorskiej w stopniu umożliwiającym przedstawienie wstępnych wyników badań,

- autoprezentacja oraz przedstawienie założeń proponowanej pracy przed tzw. Komisją Wstępną w obecności promotora. Komisję Wstępną powołuje Dziekan Wydziału,
- uzyskanie pozytywnej oceny założeń pracy przez Komisję Wstępną.

W innym z naszych wydziałów zwrócono uwagę na następujący punkt:

- praca doktorska ubiegającego się o otwarcie przewodu doktorskiego musi być zaawansowana w minimum 70%, co należy udokumentować opinią promotora. Za zaawansowanie uważa się także: przygotowanie planu pracy, przygotowanie merytoryczne, znajomość piśmiennictwa, zakupienie odczynników, przygotowanie grupy badanej itd. (wyjątek stanowi grant promotorski).

Inny z naszych wydziałów stawia następujący wymóg:

- w przypadku składania rozprawy w formie opisowej, doktorant powinien wykazać się 2 opublikowanymi lub przyjętymi do druku publikacjami w recenzowanych czasopismach naukowych.

Jeszcze inna Rada Naukowa naszej uczelni bardzo szczegółowo określa warunki otwarcia przewodu doktorskiego. Wymagane jest, aby:

- podanie o wszczęcie przewodu doktorskiego przedłożył radzie osobiście promotor, przedstawiając życiorys kandydata i jego dorobek naukowy. W uzasadnionych przypadkach (gdy promotor nie może być obecny na posiedzeniu rady) może zastąpić go osoba przez niego wyznaczona,
- tematykę i założenia rozprawy doktorskiej przedstawił sam kandydat w postaci krótkiego referatu, wygłaszanego przed radą. W uzasadnionych przypadkach, kiedy kandydat nie może być obecny na posiedzeniu rady, może zastąpić go promotor.

Wymogiem stawianym kandydatom przez wszystkie jednostki uprawnione do nadawania stopnia doktora jest posiadanie tytułu zawodowego lekarza, magistra lub równorzędnego.

Podsumowując część dotyczącą podstawy nadawania stopnia doktora należy podkreślić, że wydziały Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego nie tylko stosują się do przepisów ustawy, ale doprecyzowują niektóre punkty i stawiają kandydatom (jeszcze przed przystąpieniem do procedury nadania doktoratu) wymagania wyższe niż jest to literalnie zawarte w ustawie.

W poszczególnych wydziałach naszej uczelni uszczegółowiono wymagania dla osób ubiegających się o stopień doktora habilitowanego. W jednym z wydziałów kandydat musi wykazać się dorobkiem (przed habilitacją), którego sumaryczny minimalny Impact Factor wynosi co najmniej 10 pkt. Uszczegółowienie podaje również, że kandydat musi być autorem pierwszym lub kore-

spondującym w pracach, których sumaryczny Impact Factor przekracza 5 pkt. Rada ta wyznaczyła także minimalną punktację publikacji, opartą na punktach MNiSW; powinna ona przekraczać 150 pkt. Wyznaczona została „minimalna przedhabilitacyjna” liczba opublikowanych prac na co najmniej 20, spośród których kandydat musi być autorem pierwszym lub korespondującym w co najmniej 10.

Po sprawozdaniu z przebiegu pracy komisji habilitacyjnej następuje autoprezentacja kandydata przed całą Radą Wydziału, podczas której omawia on swą sylwetkę naukową oraz wskazuje na prace, które są podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, i ich wartość naukową. Członkowie Rady Wydziału mogą zadawać kandydatowi pytania i wysłuchują odpowiedzi. Dopiero po podsumowaniu prac komisji habilitacyjnej (przedstawionym przez dziekana) i autoprezentacji następuje tajne głosowanie nad nadaniem stopnia doktora habilitowanego.

Poszczególne Rady Wydziałów uznają za wystarczający do habilitacji dorobek o różnej minimalnej wartości sumarycznego IF: co najmniej 10 pkt., 7,5 pkt., 7 pkt. lub nawet 6 pkt. Te różnice w wartościach IF wynikają z faktu, iż prace z zakresu rozmaitych specjalności naukowych publikowane są w czasopismach o zróżnicowanej wartości IF. We wszystkich naszych radach oczekuje się natomiast, aby liczba punktów MNiSW za prace opublikowane przed habilitacją przekraczała 150.

Z pięciu Rad Wydziałów, posiadających uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego, jedna wymaga od kandydata autoprezentacji przed rozpoczęciem postępowania habilitacyjnego, trzy – przed przystąpieniem do głosowania nad nadaniem stopnia, a jedna nie ma kontaktu z habilitantem i całe postępowanie prowadzi zgodnie z wymogami ustawowymi.

Podsumowując część dotyczącą warunków dopuszczenia do postępowania habilitacyjnego można stwierdzić, że Rady Wydziałów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego starają się „przeświecić” przygotowanie naukowe kandydata, oceniając bibliometrycznie jego przedhabilitacyjny dorobek naukowy. Ponadto większość rad wymaga od kandydata autoprezentacji przed głosowaniem tajnym.

Oczywiście Rady Wydziałów dokładnie oceniają kandydatów, biorąc pod uwagę wszystkie wymogi, zawarte w znowelizowanej ustawie.

Rady Wydziałów naszej uczelni dość szczegółowo określiły także warunki, które musi spełnić osoba ubiegająca się o tytuł profesora. Sumaryczny Impact Factor prac kandydata po habilitacji powinien przekraczać 10 pkt.; jedna z rad wymaga 30 pkt. We wszystkich radach oczekuje się, aby liczba punktów MNiSW po habilitacji wzrosła o co najmniej 150, choć jedna z nich oczekuje

wzrostu większego niż 300 pkt. Ważne jest również, aby kandydat był pierwszym autorem części publikacji. Sumaryczny IF prac, których pierwszym autorem jest kandydat, powinien wynosić ponad 5 pkt. Jedna z rad wymaga, aby kandydat, prezentując swoje osiągnięcia w szkoleniu młodej kadry naukowej, wykazał, iż był promotorem dwóch ukończonych doktoratów. Rada ta wymaga również autoprezentacji kandydata niebędącego jej członkiem.

Ponadto, wszystkie rady naszych wydziałów, które mają uprawnienia do prowadzenia procedury nadania tytułu naukowego profesora, analizują dorobek kandydatów zgodnie ze znowelizowaną w 2014 r. Ustawą o stopniach i tytułach naukowych.

Podsumowując należy zaznaczyć, że wymogi stawiane przez Rady Wydziałów i Rady Naukowe Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego osobom chcącym uzyskać awans naukowy są sprecyzowane „ostrzej” niż w ustawie. Być może dzięki takiemu podejściu przebieg doktoratów, habilitacji i awansów profesorskich w naszej uczelni odbywa się bez zastrzeżeń, zarówno ze strony instytucji nadzorującej, tj. Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, jak i kandydatów. W postępowaniach habilitacyjnych Rady Wydziałów naszej uczelni „utrzymały” konieczność autoprezentacji, która w większości rad (ale nie we wszystkich) odbywa się przed głosowaniem nad nadaniem stopnia doktora habilitowanego. Nie jest to ani kolokwium, ani wykład, jak wymagały przepisy poprzedniej regulacji prawnej, ale dzięki takiej procedurze rada może zapoznać się z kandydatem i zadać mu pytania.

Kończąc pragnę podkreślić, że podejście naszej uczelni nie jest uniwersalne i zdajemy sobie sprawę, iż nauki medyczne są tylko małym fragmentem wielkiego obszaru wiedzy. Nasz sposób oceny kandydatów do kolejnych stopni i tytułów naukowych nie może być przenoszony na inne specjalności i dyscypliny. Prezentując nasze podejście, chciałem tylko pokazać, jak robimy to w naszej Alma Mater.